

технічного обслуговування і ремонту озброєння та боєприпасів; перевіряють наявність, технічний стан і облік обладнання, інструменту, матеріалів і технічного майна, правильність використання обладнання та витрачання запасних частин тощо.

Майстерня з ремонту озброєння та боєприпасів є тим місцем, де відбувається збереження зразків військового майна, ремонт якого здійснюють у даний час, яке передбачає справний стан і постійну готовність до роботи устаткування забезпечує своєчасний і якісний ремонт озброєння та боєприпасів та ефективно навчання цьому майбутніх фахівців.

У підсумку виконання технологічних завдань різних видів практик у майстернях військового ЗВО майбутній фахівець знатиме матеріальну частину озброєнь та боєприпасів, правила їх технічного обслуговування та способи ремонту, а також правила експлуатації; володітиме закріпленим обладнанням та вмітиме працювати на ньому; утримуватиме в чистоті своє робоче місце, закріплене обладнання та інше майно; знатиме правила проведення огляду й підготовки до роботи інструменту та обладнання; дотримуватиметься встановлених правил техніки безпеки та пожежної безпеки, тобто – формуватиме власну технологічну компетентність.

Список використаних джерел

1. Глузман О. В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*. № 2. 2009. С. 51–61.
2. Карпенчук С. Г. Педагогічна технологія А. С. Макаренка в контексті сучасної педагогіки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 2003. 40 с.
3. Макаренко А. Педагогічна поема. Київ : Радянська школа. 1973. 510 с.
4. Манько Н. Н. Теоретико-методические аспекты формирования технологической компетентности педагога : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Башкирский государственный педагогический университет. Уфа, 2000. 227 с.
5. Положення «Про службу озброєння Національної гвардії України». Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03 червня 2015 року № 643. 20 с.
6. Селевко Г. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. № 4. 2004. С. 138–143.

Анастасія ЧЕЧОТКА

ТРАДИЦІЙНІ ШЛЯХИ І ЗАСОБИ НАРОДНОГО ВИХОВНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБИСТІТЬ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕТНОПЕДАГОГІЦІ

Народна педагогіка українців – невичерпне джерело мудрості, духовного багатства, неповторних трудових шляхів і засобів впливу на особистість підростаючої людини. Народні традиції передбачали не лише трудові доручення, участь підростаючої зміни у процесі праці, а й широкий вплив на інтелектуальну, емоційну сферу майбутніх працівників. Підлітки, насамперед, пізнавали сенс життя, природу, своє місце в світі через активну участь у обрядах, святах, ритуалах, піснях, танцях, які виконували не лише функцію соціалізації особистості, а й були одним зі шляхів становлення загальної трудової спрямованості молодих людей. Виникнення обрядів зумовлювалося трудовою діяльністю людей та побутовими суспільними умовами; обряд пов'язаний з традицією чи звичаєм, але він супроводжує останні не впродовж усього часу їх функціонування, а лише в певний момент цього процесу; на ранніх етапах традиція чи звичай можуть не мати обрядової сторони; утворення обряду є завершальним етапом становлення традиції чи звичаю.

Обряд завжди пов'язаний з переломним моментом у житті людини. Він акумулює в собі думки та почуття, викликані виникненням, зміною чи закінченням важливого для

людини суспільного зв'язку, а також відображає зміни зв'язку людини з природою і т. ін. Обряди нашого народу виконували функції: а) соціальну – шляхом спеціально систематизованої зовнішньої предметності поглиблювали й підсилювали ті думки та почуття, які були необхідними для успішної реалізації оформлюваних обрядами суспільних дійств; б) педагогічну – готували підростаючу зміну до участі в обрядах поряд із дорослими, чим сприяли соціалізації особистості, підготовці її до життя та праці (Стельмахович, 1985). Тому етнічного забарвлення набула ціла система обрядів: традиційні, пов'язані з трудовими процесами року (веснянки, обжинки, колядування тощо); родинно-побутові (родини, хрестини, весілля, похорони). У них розкривалися морально-етичні норми життя всіх верств населення; значна частина обрядів мала не лише світський, а й релігійний характер.

На трудовій основі в глибоку давнину виник народний аграрний календар, який можна розглядати як систему практичної діяльності людей, а в педагогічному аспекті – основний шлях підготовки дітей та молоді до праці. Він втілює в собі народну мудрість як узагальнення практики, досвіду; всі дати календаря стали результатом вікових спостережень людьми за явищами природи (потепління, похолодання, випадання снігу, дощу, явища морозу, туману тощо), від яких залежали успіхи їхньої трудової діяльності. Християнська церква пристосувала його до свого календаря, чим об'єднала церковні й народні обряди, свята; в основі календаря завжди була трудова діяльність як джерело знань про навколишній світ та сезонні зміни в природі, об'єднувались акти релігійного, поетичного, громадського життя людей, переплітались аграрна та родинна обрядовість (Любар, Стельмахович, Федоренко, 1998).

До різдвяних обрядів увійшли найстаріші елементи дохристиянської культури, зокрема, кутя як символ урожаю; такими ж древніми були обряди колядок, щедрівок, посівання: завданням колядок та щедрівок, наприклад, було умиротворення та заклинання стихійних сил природи (щоб не діяли на шкоду людям та худобі), закликання доброго врожаю у наступному році, багатства, добробуту і здоров'я у дім господаря. Участь у них викликала високі почуття та емоційні переживання, радісне світосприймання юних, що слугувало основою становлення власного світогляду, підготовки їх до життя (Стельмахович, 1985).

Народним календарем зумовлені не лише свята та обряди, а й відображені дати, визначені народом, повного трудового року, котрі вказували, коли і в якій послідовності виконувати ту чи іншу роботу. Господарський рік розподіляли на окремі сезони, кожна галузь селянського господарства (хліборобство, скотарство, бджільництво та ін.) мала свої особливості. Хліборобський період, зокрема, поділявся на сезони: оранка, посів ярвини, сходи, дозрівання хлібів, жнива, возовиця, молотьба (яка продовжувалась часто і в зимовий час), оранка під озимину, посів озимини, оранка на зяб. Хлопчики освоювали елементарні вміння, працюючи погоничами, а старші (юнаки 16-17-ти рр.) включалися до досить тяжкої і кропіткої праці по-дорослому, удосконалюючи свій досвід, навички. У процесі праці підлітки та юнаки знайомилися з тонкощами хліборобства від батьків, старших, засвоювали певні звичаї; зокрема, починаючи сівбу, сівач перекидав через голову першу жменю насіння і при цьому закривав очі, щоб не бачити, куди те насіння впаде. Цей звичай, започаткований ще у древніх слов'ян, був традиційною жертвою ниви (Воропай, 1991).

Дітей та підлітків у повсякденних буднях привчали засвоювати народні прикмети про погоду, від яких залежала урожайність, забезпечення на зиму свійських тварин кормами тощо, спостерігати за поведінкою комах, птахів, щоб передбачити зміну погоди. У цьому зв'язку поширювали приказки: «Комар за тіло – овес у землю», «Зозуля закувала – пора сіяти просо». Пізнання природи поєднувалося з формуванням бережливого ставлення до неї методом навіювання («запуки» – заборони); «Гнізда ластівки не чіпай, бо станеш рябий», «У лебедя каменя не кидай – сім'ю спіткає горе» і т. ін. Важливим

шляхом формування відповідального ставлення до життя, до праці у юних була їх участь у весняних хороводах, іграх, у яких хліборобські мотиви були визначальними; значну частину їх виконували спільно (юнаки та дівчата). Найбільш поширеними в Україні були «Горошок», «Огірочки», «Сіяти просо», у більшості з яких (зокрема, «Мак») імітувалися всі трудові процеси від сівби і до збирання, молотби. Характерним було те, що ці хороводи були в побуті молоді давньоруського періоду своєрідними священнодійствами, які мали зміцнити, розвинути природні сили, скерувати їх на збільшення врожаю. Як важливі складники народних традицій, хороводи мали певну педагогічну спрямованість – вони надавали можливість для самореалізації підростаючої особистості, чим забезпечували утвердження впевненості її у власних силах, оптимістичного світосприймання (Стельмахович, 1985).

По закінченню основних весняних робіт (в день Юрія – 6 травня), коли з'являлись перші сходи ярівих, піднялися вруна озимини, зазеленіли сади, гаї, селяни проводили традиційні обходи полів. Здебільшого виходили в поле громадою «на жита» подивитися. Після обходів і святкового обіду вони цілий день проводили в полі. Традиційно існував у цей день обряд обливати водою пастуха. Пастухування в Україні було тоді досить поширеним; дітей до нього готували з шестирічного віку. Спочатку діти пасли гусей, пізніше – свиней, а найстарші з 10-12-ти років – корів і коней. Існував обряд, за яким, виганяючи вперше худобу на пасовисько, мати розстеляла на порозі хвіртки червоний пояс, поклавши на нього сокиру і ключ. Батько ж свяченою вербою виганяв з кошаря худобу за ворота (Воропай, 1991).

Традиційно у дітей та молоді формували ставлення до хліба як до святині, як до символу людського добробуту і трудової доблесті. Це відбито, передусім, у прислів'ях («Хліб – батько, вода – мати»), легендах, казках, піснях. Уже в підлітковому віці юні трудівники переконувалися, що земля – основа життя всього живого, а хліб є не лише щоденною потребою, а насамперед святинею, однією з найважливіших цінностей. Сприяла цьому також участь молодих помічників у різних обрядах у процесі збирання хлібів. Разом з матір'ю, коли дозрівали жито, пшениця, молодші виходили в поле. Обряд зажинок, зокрема на Поліссі, передбачав, щоб обов'язково брали в поле буханець хліба, «щоб цілий рік було що їсти». Мати, вижавши невеликий сніп, несла його додому і ставила, частіше, на покуті в хаті, а іноді в столі. Підлітки, юнаки та дівчата брали найактивнішу участь у збиранні хлібів разом з батьками. Копітка праця вимагала, перш за все, значних умінь, неабиякого хисту, сміливості, кмітливості, наполегливості. У процесі цієї діяльності у юних формувалося почуття відповідальності, яке утверджувалося баченням результатів власної праці (Кравець, 1995).

Отже, український народ сформував упродовж віків традиції трудового виховання молоді, які відповідали його духові та свідчили про глибинну мудрість.

Список використаних джерел

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1994. 190 с.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. В 2 т. Київ : Обереги. 1991. Т. 1. 455 с.
3. Історія української педагогіки / за заг. ред. М. Г. Стельмаховича, О. О. Любар, Д. Т. Федоренко. Київ : ІЗМН. 1998. 356 с.
4. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. Тернопіль, 1995. 311 с.
5. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка. Київ : Радянська школа, 1985. 312 с.